

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2014-03-14
1(14)
Dnr 2013:1065

Delredovisning av uppdrag om att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling - Läslyftet

Dnr U2013/7215/S

Härmed delredovisas Uppdrag om att svara för utbildning, ”Läslyftet”, givet i regeringsuppdrag för budgetåren 2014-2018.

Sammanfattning

Skolverket har fått i uppdrag att svara för genomförandet av fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet. Som stöd för det kollegiala lärandet ska myndigheten också svara för utbildning av handledare som ska ha till uppgift att handleda grupper av lärare. Skolverket redovisar här en plan för genomförandet av uppdraget i sin helhet.

Då planering fortfarande pågår innehåller redovisningen framförallt beskrivningar av inriktning samt intentioner. Inledningsvis beskrivs utgångspunkter för innehåll, genomförande och utformning. Därefter följer en beskrivning av utprövningsomgången samt en beskrivning av huvudomgången – med preliminär kostnadsberäkning per år samt en uppskattning av ersättningsnivåer för handledare. Avslutningsvis redogörs kort för hur detta uppdrag samordnas med närliggande uppdrag inom området.

På Skolverkets vägnar

Anna Ekström
Generaldirektör

Erica Jonvallen
Undervisningsråd

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Delredovisning av uppdrag om att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling - Läslyftet.....	3
1. Inledning.....	3
1.1 Uppdraget.....	3
1.2 Framtagande av plan för genomförandet av uppdraget i sin helhet	3
2. Utgångspunkter för innehåll, utformning och genomförande	4
2.1 Innehåll.....	4
2.2 Utformning	6
2.3 Statsbidrag inom Läslyftet.....	8
2.4 Insatser för rektorer	9
2.5 Genomföra, pröva och utveckla	10
3. Utprövningsomgången läsåret 2014/2015.....	10
3.1 Deltagare och omfattning	10
3.2 Innehåll i utprovningen	10
3.3Handledning i utprovningen.....	10
3.4 Kostnader för utprövningsomgången	10
4. Insatsen i sin helhet 2015-2018.....	11
4.1 Deltagare och urval	11
4.3 Preliminära kostnadsberäkningar	11
4.4 Utvärdering.....	12
5. Samordning med andra uppdrag.....	12
6. IT-utveckling	13
Bilaga 1 – Samråd.....	14

Delredovisning av uppdrag om att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling - Läslyftet

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Skolverket fick den 5 december 2013 i uppdrag¹ att svara för genomförandet av fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslyftet. Målgruppen är, enligt uppdraget, i första hand lärare i svenska i den obligatoriska skolan och i gymnasieskolans och gymnasiesärskolans första år men det är även viktigt att lärare i förskoleklass omfattas. Även andra lärarkategorier kan vara aktuella. Vissa insatser bör även riktas mot rektorer.

I uppdraget ingår också att svara för utbildning av handledare som ska ha till uppgift att handleda grupper av lärare inom läs- och skrivutveckling. Skolverket ska även svara för att utveckla en särskild webbplats för fortbildningen. På webbplatsen ska det finnas relevant forskningsbaserat stödmaterial. Stödmaterial ska även tas fram för personal i förskolan samt för personal som arbetar i skolbiblioteken. Läslyftet ska erbjudas huvudmännen under perioden 2015-2018 (fyra läsår). Under läsåret 2014-2015 erbjuds ett urval huvudmän och skolor att delta i en utvärderingsomgång.

Senast den 14 mars 2014 ska Skolverket redovisa en plan för genomförandet av uppdraget i sin helhet. I redovisningen ska även en specificering av kostnaderna per år utifrån beslutade och beräknade medel ingå, bl.a. en uppskattning av ersättningsnivåer för handledare.

1.2 Framtagande av plan för genomförandet av uppdraget i sin helhet

Skolverket har arbetat med framtagandet av denna plan genom att:

- Undersöka och inventera myndighetens kunskaper och erfarenheter om läs- och skrivundervisning liksom analyser av, och forskning, om densamma.
- Inventera vilka erfarenheter som finns inom myndighetens andra utvecklingsinsatser och vilka möjliga, externa och interna, synergieffekter som kan skapas genom samarbete
- Genomföra samråd med olika personer, lärosäten, myndigheter och organisationer. Representanter från olika nivåer och funktioner i skolsystemet har inbjudits till samråden i syfte att få en bredd på såväl diskussioner som förslag på vad en fortbildningsinsats bör innehålla och hur den bör utformas

¹ Uppdrag till Statens skolverk att svara för genomförandet av fortbildning i läs- och skrivutveckling – Läslyftet. U2013/7215/S

Skolverkets plan bygger på myndighetens kunskaper och erfarenheter likväl som de förslag och synpunkter som framkommit vid samråden.

2. Utgångspunkter för innehåll, utformning och genomförande

2.1 Innehåll

2.1.1 Elevers språk- och kommunikationsutveckling är alla lärares ansvar

Skolverkets samlade erfarenhet och kunskap talar för vikten av att rikta en läs- och skrivsatsning mot hela skolor och flera lärarkategorier. Styrdokumentens riktlinjer uttrycker tydligt alla lärares ansvar att organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.² Skolverket menar att det är av betydelse att de signaler som insatserna sänder till deltagande lärare, skolor, rektorer och huvudmän tydligt visar att en explicit undervisning på språklig grund är alla lärares ansvar *samtidigt* som lärare i ämnet svenska har en särskild uppgift. I ett sådant arbete har också personal som arbetar i skolbiblioteken en viktig roll.

Med ovanstående ansats är *alla* lärare i vidare mening en del av målgruppen. Stödmaterialen liksom de lärare som kommer i fråga när det gäller handledning behöver dock begränsas. En sådan begränsning kan både göras utifrån av Skolverket formulerade riktlinjer och utifrån olika lokala behov och förutsättningar. Detta är något som Skolverket kommer att göra efter hand som insatsen planeras och utformas.

2.1.2 Läsning, sakprosatexter och ämnesspecifika förmågor

Den generella nedgången av de svenska elevernas läsförståelseresultat förklaras t.ex. i PIRLS 2011 till största delen av försämrade resultat när det gäller sakprosatexter.³ Som viktigt att fokusera på lyfts både att öka intresset för läsning och att främja arbete med mer avancerade läsprocesser i skolan. En del av de mer avancerade läsförståelseprocesserna innebär att läsaren ska inta ett kritiskt förhållningssätt till texten och dess innehåll.⁴

Ett sådant förhållningssätt är även en del av utvecklingen av ämnesspecifika förmågor. Skolinspektionens kvalitetsgranskningar pekar på att bristerna är omfattande vad gäller lärares arbete med bearbetning av, och kommunikation kring, texter i undervisningen⁵ och att eleverna inte i tillräckligt hög utsträckning ges möjlighet att utveckla de ämnesspecifika förmågor som syftar till ett kritiskt förhållningssätt till information och källor.⁶

² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11) samt Läroplan för gymnasieskola 2011 (Lgy 11).

³ Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Läsförståelsen hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Rapport 381.

⁴ Skolverket (2012). *Med fokus på läsande. Analys av samstämmigheten mellan svenska styrdokument, prov och PIRLS 2011*.

⁵ Skolinspektionen (2010). *Läsprocessen i undervisningen i svenska och naturorienterade ämnen för årskurs 4-6*. Rapport 2010:5.

⁶ Skolinspektionen (2013). *SO-ämnen i åk 7-9. Mycket kunskap men för lite kritiskt kunskapande*. Rapport 2013:04.

Ytterligare en aspekt som lyfts i både analyser av PIRLS⁷, Skolinspektionens granskningar av undervisning i olika ämnen och i forskning⁸ är att läs- och skrivutveckling, liksom utveckling av ämnesförmågor i de flesta ämnen, förutsätter strukturerade samtal om lästa texter. PIRLS och annan forskning visar också att en vanlig uppföljningsform är att eleverna får svara på frågor om det de läst men att samtal kring texter är mindre vanliga. Skolverket har tidigare visat att en stor del av elevernas läsning görs på egen hand utanför ordinarie undervisningstid och att innehållet sällan diskuteras.⁹

Läsundervisningen i Sverige skiljer sig tydligt åt i jämförelse med många andra länder när det gäller arbetet med lässtrategier, där färre svenska elever får arbeta med olika typer av lässtrategier.¹⁰ Arbetet med lässtrategier hör samman med behovet av att i högre utsträckning föra strukturerade samtal om texter i allmänhet, och strategier för förståelse, i synnerhet. I detta arbete kan också skolans värdegrundsuppdrag synliggöras då samtal om lästa texter öppnar upp för att föra samtal om, för eleverna angelägna, frågor på ett sätt som främjar elevers delaktighet, inflytande och engagemang.¹¹

2.1.3 Bild från samråd

De samråd som Skolverket nyligen genomfört som ett led i planeringen av arbetet stödjer betydelsen av att adressera flera lärarkategorier och hela skolor. Frågan om elevers språk-, läs- och skrivutveckling är central för lärande i stort och behöver adresseras som sådan för att skolans ansvariga – rektorer, skolchefer (eller motsvarande) och huvudmän ska få stöd sitt arbete. En alltför ensidig satsning på lärare i svenska riskerar att ytterligare cementera uppfattningen att elevers läs- och skrivutveckling är en fråga för enbart lärare i svenska.

Det är viktigt att lärare i alla ämnen får ökad kunskap om det egna ämnets specifika språk och texter samt ser att de språkliga aspekterna är en del av ämneskunnandet. Lärare i alla ämnen behöver kunna omsätta metoder, verktyg och arbetssätt i en undervisning som gynnar både elevernas lärande i olika ämnen och deras läsförståelse och skrivförmåga.

Skolverkets målsättning med Läslyftet är, i likhet med det pågående Matematiklyftet, att även bidra till en förändrad fortbildnings- och undervisningskultur. Det kollegiala lärandet är en central komponent i den önskade fortbildningskulturen och en undervisning på språklig och kommunikativ grund är centralt för undervisnings-

⁷ Skolverket ((2012). *PIRLS 2011. Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Rapport 381.

Skolverket (2010). *Fördjupad analys av PIRLS 2006. Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse*.

⁸ Skolverket (2007). *Vad händer med läsningen? En kunskapsöversikt om läsundervisningen i Sverige 1995-2007*.

⁹ Ibid.

¹⁰ Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*.

¹¹ Behovet av att tydligare koppla samman kunskapsuppdraget med värdegrundsuppdraget har uppmärksamrats både av Skolinspektionen och Skolverket. Se t.ex. Skolinspektionen (2012). *Skolornas arbete med demokrati och värdegrund*.

kulturen. En satsning enbart mot svensklärare skulle också riskera att försvåra det kollegiala lärandet på små skolor där en lärare i svenska kan ha få kollegor som undervisar i ämnet.

2.1.4 Nyanländas lärande

Att tjugo procent av alla elever har ett annat modersmål än svenska och att nyanländas läs- och skrivutveckling betonas i uppdraget ser Skolverket som ytterligare skäl till en bred ansats. Lärare i olika ämnen behöver få ökad kunskap om språk- och kunskapsutvecklande undervisning som både kan stödja flerspråkiga elever och samtidigt gynna flertalet elever.

Efterfrågan är stor på kompetensutveckling när det gäller nyanländas och flerspråkiga elevers lärande likväl som kompetensutveckling i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Det aktuella uppdraget att genomföra fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling kan delvis möta detta behov men Skolverket vill också betona att behovet är större än resurserna.

2.1.5 Stödmaterial

Skolverket planerar för framtagning av moduler som både kan användas av breda kategorier av lärare samt för mer specifikt material, t.ex. för lärare i svenska och lärare som undervisar nyanlända elever. Stödmaterial ska adressera både den tidiga och den mer avancerade läsförståelsen och skrivförmågan liksom en undervisning som kan möta olika elevers kunskaper, intressen och behov.

Med utgångspunkt i den breda målgruppen och komplexiteten i frågan har Skolverket för avsikt att vidare undersöka på vilket sätt ett webbaserat stödmaterial lämpligast kan utformas. En modul, dvs. del av stödmaterial, kan med fokus på samtal om lästa texter t.ex. innehålla material som riktar sig till olika lärarkategorier men ändå möjliggöra gemensamma didaktiska reflektioner med materialet som utgångspunkt.

Ytterligare en aspekt att väga in är olika lärarkategoriernas möjligheter till deltagande i andra fortbildningsinsatser. Om alla matematiklärare deltar i Matematiklyftet ska dessa kanske inte prioriteras i Läsflyftet? Kanske behöver t.ex. SO- och NO-lärares deltagande särskilt uppmuntras då de undervisar i texttunga ämnen? Vilket urval av lärare ger mest effekt? Kan behovet i vissa årskurser eller skolformer ses som störst och därmed motivera att huvuddelen av insatserna riktas mot dessa? Detta är frågor som myndigheten behöver ta ställning till.

Tilläggs ska att stödmaterial även ska tas fram för förskolan och för personal som arbetar i skolbibliotek. Förskolans arbete med språk och kommunikation är centralt, inte minst utifrån kompensatoriska aspekter då förutsättningarna för barns möjligheter att lyckas i skolan grundläggs tidigt.

2.2 Utformning

2.2.1 Lärportal

Skolverket har för avsikt att under utprövningsomgången av Läsflyftet, läsåret 2014/15, i huvudsak använda samma tekniska lösning som

byggts upp inom ramen för det pågående Matematiklyftet – Lärportalen för matematik. På det sättet kan befintlig kompetens och teknik utnyttjas. Skolverket ser det även som fördelaktigt om målgrupperna kan känna igen sig. I likhet med den modell som byggts upp i Matematiklyftet ska ett liknande fokus ligga på att deltagarna ska ges möjlighet att pröva aktiviteter i sin egen undervisning och reflektera didaktiskt kring dessa..

2.2.2 Kollegialt lärande med stöd

Kollegialt lärande med handledningsstöd kommer även att utformas på liknande sätt som i Matematiklyftet. Erfarenheter och lärdomar kommer också tas tillvara från andra, tidigare och pågående, utvecklingsinsatser, t.ex.Handledning för lärande, NT-satsningen och de insatser som genomförts inom ramen för Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling och myndighetens jämställdhetsuppdrag.

Det finns en mängd olika befattningar och funktioner i det svenska utbildningssystemet där olika typer av handledning utgör en del av uppdraget. På skolnivå, t.ex. inom de uppdrag en del förstelärare fått, men även på övergripande förvaltningsnivå där språk-, läs- och skrivutvecklare¹² t.ex. handleder lärare i svenska. Skolverket har också, eller har haft, handledande funktioner inbyggda i ett antal olika nationella utvecklingsinsatser, t.ex. inom Skolverkets jämställdhetsuppdrag och inom Handledning för lärande.

Skolverket menar att huvudmännens organisering av processledarnas uppgifter, och det sammanhang processledarna får möjlighet att befinna sig i, blir central för hur fortbildningsinsatsen kommer att tas emot och vilka resultat den kan leda till. Skolverket avser att i möjligaste mån bidra till byggandet av nödvändiga strukturer, och stödja befintliga, för ökad hållbarhet, likvärdighet och långsiktighet.

2.2.3 Handledningsmodell

I planeringen och utvecklingen av handledningsinsatser inom Läslyftet har Skolverket intentionen att samla de erfarenheter myndigheten har och väga in de synpunkter som framkommit vid de samråd som genomförts. De frågor som är särskilt aktuella är på vilken nivå i systemet dessa handledare ska verka, vilken kompetens de behöver inneha samt vilka strukturer som kan behöva främjas för att satsningen ska bli hållbar och långsiktig. Skolverket planerar för en handledningsmodell i tre nivåer:

- **Lärare**

Lärare både i svenska, svenska som andraspråk och andra ämnen ska ges möjlighet att tillsammans utveckla sin undervisning med stöd från en handledare.

¹² Skolverket använder här beteckningen språk-, läs- och skrivutvecklare för den person som har huvudmannens uppdrag att arbeta med utveckling av språk-, läs- och skrivutvecklande undervisning. I praktiken används även andra beteckningar som t.ex. ämnesutvecklare i svenska, språkutvecklare etc.

- **Handledare**

En handledare ansvarar för att leda det kollegiala lärandet på skolan med lärportalens stödmaterial som utgångspunkt. Handledaren erbjuds utbildning (i huvudomgången delvis webbaserad) samt stöd från en processledare. Handledaren kan t.ex. vara en lärare i svenska eller svenska som andraspråk eller en lärare med karriärstjänstupdrag.

- **Processledare**

Huvudmän erbjuds möjligheten att anmäla en processledare på övergripande nivå. Även denna erbjuds utbildning och ska kunna fungera som stöd för handledare. Processledaren kan ges uppdraget att samla grupper av handledare i den egna kommunen, eller motsvarande, och där erbjuda en arena för erfarenhetsutbyte och kollegialt lärande. Processledaren kan t.ex. vara en språk-, läs- och skrivutvecklare, en utvecklingsledare eller en lärare med karriärstjänstupdrag.

Erfarenheter från andra insatser Skolverket genomfört visar att strukturen är central för vilket genomslag en fortbildningsinsats får. De två nivåerna – den skolnära och den mer övergripande – syftar till att stärka både likvärdighet och ett långsiktigt arbete samtidigt som tyngdpunkten i insatsen läggs på den skolnära nivån, nära undervisningen. Upplägget möjliggör för huvudmän att utnyttja befintliga strukturer med t.ex. språk-, läs- och skrivutvecklare och lärare med karriärstjänster samtidigt som strukturer kan byggas i de fall de saknas. Denna strukturstödande modell kan förhoppningsvis både leda till att fler får ta del av insatsen och att arbetet fortlever även när det direkta deltagandet i insatsen avslutas.

Ytterligare en möjlighet Skolverket ser är samverkan mellan olika insatser där hållbara strukturer och personer med olika kompetens kan samverka för att utveckla undervisningen i flera ämnen och verksamheter. En processledare på övergripande nivå kan även ge stöd åt förskolans arbete.

2.3 Statsbidrag inom Läslyftet

Inom Läslyftet planeras för olika nivåer av handledning. Lärargrupperna på respektive skolenhet får stöd av en handledare (det som inom ramen för Matematiklyftet benämns matematikhandledare). Handledarna erbjuds i sin tur en utbildning (i huvudomgången eventuellt i högre grad webbaserad än i utprövningen). Huvudmän ges också möjlighet att anmäla en övergripande processledare. Även processledaren erbjuds en utbildning.

2.3.1 Schablonbelopp för handledaren

Bidrag kan komma att lämnas till huvudmannen för att denne ska kunna frigöra tid för handledaren att vara ett stöd för lärargrupperna under vissa moment i det kollegiala lärande.¹³ Bidraget utgår i form av ett schablonbelopp som beräknas i enlighet med Matematiklyftets modell. En skillnad i förhållande till Matematiklyftet, där endast en ersättning utbetalas för minst 20 procent av en heltid, är att det inom

¹³ I enlighet med Matematiklyftets upplägg, Moment B (kollegialt arbete) och Moment D (gemensam uppföljning).

Läsliftet kan komma att finnas flera nivåer. Statsbidrag avses inte lämnas för de lärare som deltar i fortbildningen och inte heller för processledaren.

Det schablonbelopp som kan komma att betalas ut är beräknat på 10 respektive 20 procent av heltid. En handledare kan handleda en eller två grupper lärare på aktuell skola. Möjlighet finns här också för samarbete mellan skolor där en handledare kan handleda två grupper lärare på två olika skolor. Schablonbeloppet för 10 % beräknas till ca 50 000 kr och för 20 % ca 100 000.¹⁴

Olika ersättningsnivåer kan underlätta för huvudmän med färre antal lärare anställda att delta. Erfarenheter från Matematiklyftet visar på att det kan finnas svårigheter att etablera ett samarbete för att komma upp i 15-23 lärare.¹⁵ En huvudman som ansöker om att delta i Läsliftet med färre än 15 lärare skulle därmed kunna erbjudas bidrag för en handledare motsvarande 10 procent av en heltid.

Grundtanken med bidraget/ersättningen har varit att det framförallt är den lärar- och skolnära funktionen, handledaren, som ska ges resurser i form av tid. En annan utgångspunkt har varit att lägga ersättningsmodellen nära den som finns i Matematiklyftet då det finns skäl att värdera funktionen handledare på skolnivå på samma sätt som de som utsetts till matematikhandledare.

Även för huvudmän som avser att delta med ca 15-23 lärare kan det finnas organisatoriska fördelar med att ha två handledare motsvarande 10 procent av en heltid istället för en handledare på 20 procent av en heltid. Detta rör framförallt huvudmän med stora geografiska avstånd.

2.4 Insatser för rektorer

Enligt uppdraget bör vissa insatser även riktas till rektorer. Enligt Skolverkets samlade erfarenhet och kunskap kan rektors betydelse inte underskattas. Skolverket har för avsikt att, under utvärderingsomgången, pröva en modell där rektorer både kan ges insatsspecifik kunskap, möjlighet till erfarenhetsutbyte samt i viss mån även annan relevant information från myndigheten. Insatserna mot rektorer behöver kunna möta olika behov, bl.a. med bakgrund av att flera rektorer kommer att ha deltagit i de insatser som erbjudits inom Matematiklyftet och andra inte.

Det finns också ett behov av att, från myndighetens sida, nå rektorer mer samlat och detta kan ses som ett led i en sådan strävan. Särskild rektorsinformation kommer även finnas på lärportalen samt ges vid uppstartstillfällen. Insatserna för rektorer kommer i möjligaste mån att utformas i dialog med de inom myndigheten som ansvarar för Rektorslyftet och Rektorsprogrammet liksom i samverkan med andra utvecklingsinsatser, t.ex. Matematiklyftet.

¹⁴ Beräkningen av schablonbelopp görs på samma sätt som i Matematiklyftet, liksom uppräknigen av detsamma.

¹⁵ En handledare med det högre schablonbeloppet förväntas, i likhet med Matematiklyftets matematikhandledare, handleda ca 15-23 lärare. Antalet lärare som förväntas delta på varje skola har ännu inte fastställts och kan komma att variera.

2.5 Genomföra, pröva och utveckla

Då läs- och skrivutveckling, till skillnad från t.ex. matematik, inte är ett ämne utan snarare handlar om utveckling av förmågor som är nödvändiga för utveckling och lärande i alla skolans ämnen, avser Skolverket att undersöka vidare hur detta påverkar utformningen och innehållet. Detta kommer att göras tillsammans med både forskare och målgruppsrepresentanter under 2014. Utprövningsomgången blir i hög grad en del av denna undersökning.

3. Utprövningsomgången läsåret 2014/2015

3.1 Deltagare och omfattning

Skolverket har för avsikt att erbjuda ett mindre antal huvudmän¹⁶ och skolor möjligheten att delta i utprövningsomgången läsåret 2014/15. Urvalet planeras ske genom ett stratifierat slumpmässigt urval av drygt 30 skolor. Då den initiala tiden för planering och framtagande av stödmaterial på webbplattformen är begränsad har deltagandet avgränsats till grundskolor i ett första skede. Skolverket har som intention att erbjuda gymnasieskolor att delta i utprövning under våren 2015. Utprövningen kommer att adressera flera olika lärarkategorier varav lärare i svenska är en.

Skolverket planerar för att genomföra utprövningen för grundskolan under perioden september 2014 – april 2015 och för gymnasieskolan under vårterminen 2015. Tiden kommer för båda utprövningarna motsvara en termins arbete och innehållet kommer vara begränsat i jämförelse med huvudomgången.

3.2 Innehåll i utprövningen

Utprövningen riktar sig till flera lärarkategorier. Med bakgrund bl.a. i det som beskrivits avsnittet 2.1.2 *Läsning, sakprosatexter och ämnesspecifika förmågor* ovan har Skolverket som intention att ta fram en modul för utprövningen som fokuserar på samtal om text. Arbetet med denna, liksom utprövningsperioden, kommer att vara en del av arbetet med den innehållsliga utformningen av insatsen i sin helhet.

3.3Handledning i utprövningen

Den modell av handledning som beskrivits prövas under 2014/15 i något modifierad skala. Skillnaden mot huvudomgången är att de övergripande processledarna som huvudmännen har möjlighet att anmäla inte i samma utsträckning kommer att kunna ha grupper av handledare att arbeta med. Utprövningsomgången blir en del av framtagningen av den processledarutbildning som kommer erbjudas i huvudomgången.

3.4 Kostnader för utprövningsomgången

Skolverkets planering av utprövningsomgången är en del av planeringen av insatsen i sin helhet och kostnaderna är inte helt möjliga att isolera. De kostnader som kan

¹⁶ Beräkningarna bygger på att huvudmän med sammanlagt 32 handledare på lika många skolenheter deltar.

specificeras är beräkningar på ersättning för handledare samt kostnader för utbildning av handledare, processledare och rektorer samt för utvärdering.

Deltagarna i utprovningen kan ges statsbidrag för handledare utifrån ett schablonbelopp om 10 % eller 20 % av en heltid. Beräknat på en termins arbete i utprovningen betyder det 25 tkr eller 50 tkr per handledare och skola. Om 32 grundskolor och 32 gymnasieskolor deltar kommer bidrag om högst 3,2 mkr att betalas ut.¹⁷

4. Insatsen i sin helhet 2015-2018

4.1 Deltagare och urval

Det stödmaterial som tas fram kommer att vara tillgängligt och öppet för alla. Resurserna i form av ersättning för handledare är dock begränsade och vidare spridning till fler än de som nås av de direkta insatserna förutsätter att huvudmän och rektorer själva organiserar och prioriterar detta. Den övergripande processledarfunktion som Skolverket prövar i utprovningssomgången är tänkt att kunna bidra till att stödmaterialet kan användas av fler likväl som att nödvändiga långsiktiga strukturer kan understödjas.

Deltagande i insatsen är ett erbjudande. Dock kan differentierade insatser också behöva göras för att målgruppsanpassa gentemot huvudmän med olika förutsättningar. Eventuellt kan en mer uppsökande verksamhet bli aktuell där hänsyn tas till behov.

Skolverket beräknar att ca 1600 – 3000¹⁸ handledare kommer kunna leda det kollektiva lärandet med ca 32 300 lärare under perioden 2015-2018. I den mån huvudmän och rektorer fortsätter att använda den kompetens, och de strukturer, som byggs upp kan än fler lärare förhoppningsvis ta del av insatsens modell – både under tiden insatserna varar och efteråt.

Skolverket vill uppmärksamma regeringen på att målgruppen är större än resurserna i satsningen. Myndigheten kommer i antagningsförfarandet behöva göra ett urval. Vikten av att deltagande i insatsen föregås av ett systematiskt kvalitetsarbete, där både kartläggning och analys är en del, kan inte nog betonas. Samtidigt är myndigheten medveten om att stöd för ett sådant arbete också kan behöva erbjudas för att främja likvärdighet och för att möjliggöra för skolor och huvudmän att delta som inte når upp till dessa krav men samtidigt är i stort behov av stöd.

4.3 Preliminära kostnadsberäkningar

Skolverkets preliminära kostnadsberäkningar för de insatser som planeras inom Läsluftet i sin helhet är beräknade utifrån den handledningsmodell som beskrivits.

¹⁷ Av detta belastas då 400 – 800 tkr innevarande budgetår då hälften av utprovningen för grundskolan genomförs under 2014.

¹⁸ Beräkningen beror på om handledare arbetar med en eller två grupper lärare. De beräknade kostnaderna påverkas ej.

Enligt denna beräkning fördelas kostnaderna över ett antal poster, vilket framgår av Tabell 1. Beloppen är avrundade.

Tabell 1 – Kostnader för insatserna i sin helhet, 2014-2018 (Mkr)

Kostnadspost	2014	2015	2016	2017	2018
Handledare, bidrag	0,8	22,5	51	60	29,5
Didaktiskt stödmaterial (moduler)	4,6	13	13	4,	3
Utbildningsinsatser ¹⁹	1,5	4,7	12	12	4,7
Drift och förvaltning av lärportalen	0,5	1,5	1,5	1,5	0,7
IT-utveckling ²⁰	0,4	2	2	2	0,4
Administrativa kostnader ²¹	6	10	10	10	6
Utvärdering	1,2	2,3	3,5	3,5	1,7
	15 mkr	56 mkr	93 mkr	93 mkr	46 mkr

Skolverket vill betona att ovanstående beräkningar är preliminära och beroende av både utformning av den tänkta handledarmodellen, innehållets paketering och de modifieringar som kan behöva göras i arbetet att innehålls- och målgruppsanpassa insatsen.

I vilken mån insatser *utöver* de som utgör basen i fortbildningsmodellen, dvs. didaktiskt stödmaterial i lärportalen, handledning, handledarutbildning och insatser mot rektorer, behöver göras ska utredas vidare.²² Även detta kan ha bäring på beräkningarna.

4.4 Utvärdering

Skolverket avser att utvärdera både utformning, genomförande och resultat.

5. Samordning med andra uppdrag

Enligt uppdraget ska insatserna i möjligaste mån samordnas med närliggande uppdrag inom området. Skolverket ser samordning med närliggande uppdrag som en självklarhet. Det finns både interna och externa vinster med samordning och myndigheten har för avsikt att, i möjligaste mån, samordna de aktuella insatserna med uppdrag kring nyanlända, jämställdhet och karriärstjänster liksom med Matematiklyftet, NT-satsningen, Rektorslyftet samt den verksamhet som bedrivs inom ramen för Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS).

¹⁹ I denna post ingår kostnader för utbildning av processledare, handledare och rektorer samt andra spridningsaktiviteter.

²⁰ Kostnaderna för utveckling av lärportalen beror till stor del på i vilken utsträckning Läslyftet har behov av andra tekniska lösningar än Matematiklyftet.

²¹ I denna post ingår lönekostnader, resekostnader, kostnader för olika typer av referens- och informationsinsatser.

²² Möjliga samarbeten och synergieffekter av olika statliga och lokala satsningar behöver vägas in i bilden, t.ex. de insatser som Statens Kulturråd planerar för och insatser som pågår i olika regioner.

Framtagandet av innehåll till modulerna samordnas t ex. med uppdraget för nyanländas lärande och arbetet med handledarutbildning både med det uppdrag Skolverket har kring karriärstjänster, Matematiklyftet och NCS. Då delar av uppdraget kring nyanländas lärande kommer att tas om hand i Läslyftet samordnas personella resurser. Även den erfarenhet och kompetens som finns generellt i Matematiklyftet kommer att användas och tas till vara bl.a. genom att projektmedarbetare involveras i båda projekten. Det uppdrag Skolverket har att ta fram bedömningsstöd för årskurs 1-3 kommer också vägas in.

Samverkan kommer även ske med uppdrag inom Systematiskt kvalitetsarbete, Forskningsspridning, Värdegrund ochHandledning för lärande.

6. IT-utveckling

Skolverket avser att i största möjliga omfattning använda samma tekniska lösning som den som byggts upp inom Matematiklyftet. Detta innebär ändå vissa investeringar i form av utveckling och Skolverket behöver ett undantag från kapitalförsörjningsförordningen och möjlighet att finansiera anläggningstillgångar från de medel som är avsatta till uppdraget. Medel kommer behöva tas i anspråk under 2014-2018.

Bilaga 1 – Samråd*Forskare, lärarutbildare och svenskämnesdidaktiker*

Ulla Alexandersson, Göteborgs universitet, Monica Axelsson, Stockholms universitet, Ewa Bergh Nestlog, Linnéuniversitetet, Birgitta Norberg Brorsson, Mälardalens högskola, Carina Fast, Uppsala universitet, Åsa af Geijerstam Uppsala universitet, Karin Jönsson, Malmö högskola, Berit Lundgren, Mälardalens högskola, Gunilla Molloy Stockholms universitet, Christina Ohlin Scheller, Karlstad universitet, Catharina Tjernberg, Stockholms universitet, Barbro Westlund Stockholms universitet

Rektorer och skolchefsrepresentanter

Anders Ringård, Lust att lära AB, Elisabeth Fridsäll-Emilsson, Jönköping, Johan Hallberg, Köping, Lena Claesson, Tjörn, Lena Oscarsson, Vilhelmina, Linda Johansson, Kalmar, Margareta Österlund, Nyköping, Maria Radway, Stockholm, Marie-Ann Eklund, Avesta, Mona Wilander, Sandviken, Tina Viktor-Kiuru, Lund, Tomas Sjövall, Krokomb, Viveka Rosqvist, Utvecklingspedagogik Sverige AB

Lärare

Christina Andersson, Lerum, Anna Ekerstedt, Kungälv, Majken Ekstrand, Stockholm, Therese Guttke, Karlstad, Janne Hakala, Stockholm, Lisa Högberg, Luleå, Helena L. Lidén, Östersund, Johan Lövdahl, Södertälje, Karin Mann, Lund, Åsa Nilsson, Uppsala, Cathrine Pehrsson, Kalix, Jette Rohman, Markaryd, Mia Wedar, Stockholm, Caroline Wenedikter, Falun

Språk-, läs- och skrivutvecklare och utvecklare

Linda Asplund, Malmö, Lotten Ekelund, Göteborg, Erica Eklöf, Halmstad, Lena Erlingsson, Essunga, Ann-Charlotte Franzén, Uppsala, Malin Granström, Arvika, Maria Hendriksson, Kalix, Toura Hägnesten, Stockholm, Terese Kerstinsdotter, Borås, Annika Löthagen, Botkyrka, Pia Lundström, Karlskoga, Ann Löwbeer, Nyköping, Birgitta Melin, Östersund, Josefin Nilsson, Örebro, Maud Nilzén, Kungälv, Hans Petersson, Markaryd

Myndigheter

Kulturrådet, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten

Organisationer

Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Sveriges kommuner och landsting, Sveriges Skolchefer, Sveriges Skolledarförbund